

Csepeli Réka

Az uniós magyar elnökség francia szemmel

Általánosságban elmondhatjuk, hogy Magyarország politikai berendezkedése, illetve az Európai Unióhoz való viszonya már hosszú évek óta a francia fősodró média célkeresztjében van. Még hozzá – és ezt a későbbiekben részletesebben is látni fogjuk – nemcsak a baloldali sajtó példálózik az Orbán-kormány rendhagyó, sokak által provokatívnek ítélt politikájával.

Magyarország felkerült a térképre

Ha pozitív oldalról vizsgáljuk ezt az elmúlt évtized alatt ilyen irányban fokozatosan kiforrott és mára már gyakorlatilag állandósult álláspontot, akkor elmondhatjuk, hogy ugyan az esetek nagy többségében negatív felhanggal, de legalább Magyarország „felkerült a térképre”. Más szóval sokak számára, politikusokat és újságírókat is beleszámítva, egyértelművé vált, hogy Orbán Viktorra mint hangadó politikusra bizony oda kell figyelni – még akkor is (sőt, talán különösen akkor), ha nem osztják az általa képviselt nézeteket.

Oscar Wilde szavaival élve kicsit cinikusan úgy is értelmezhető ez a mára már általánossá vált jelenség, hogy „a világon csak egy rosszabb dolog van annál, ha beszélnek rólad. Az pedig az, ha egyáltalán nem beszélnek.” Tény, hogy alig tízmillió lakosú kis országunk neve szinte napi szinten megjelenik a francia médiumok valamelyikében.

A mérleg másik serpenyőjében azonban ott van az a rendkívül negatív és mint ilyen, természetéből adódóan torz beállítás, amely szerint Magyarországról mint populista, tekintélyuralmi rendszerről „illik” – legalábbis a baloldali orientáltságú médiumokban – beszélni. Sőt, kis országunk és kormányfőnk neve az elmúlt évtized folyamán majdhogynem szállóigévé vált.

Általános jellemzőként elmondható, hogy a francia médiumok nagy része nem tud az „illiberális” jelzővel mit kezdeni.¹ A nyugati típusú demokrácia-modell univerzálisan érvényes doktrínáját megkérdőjelező magyar modellt ily módon automatikusan *autoriter*nek titulálva már csak egy lépés az ország

¹ FOESSEL 2018.

antidemokratikusként való besorolása. Erre a francia sajtó, illetve a politikai elemzők igen jelentős része a *démocrature*² kifejezést használja, amely nyelvi kreáció a demokrácia (*démocratie*) és a diktatúra (*dictature*) szó összevonásából adódik. A „választói jogon alapuló tekintélyuralmi rendszer” (*autocratie électorale*) szókép is rendszeresen szerepel az Orbán-kormány vezette magyar demokrácia tömör jellemzésére, nyilvánvalóan az Európai Parlament 2022. szeptember 15-i jogalkotási állásfoglalásának mintájára.

Kevéssé árnyalt elemzések

Nem meglepő tehát, hogy ezt a mostanra már igencsak jól „begyakorolt” hangot üti meg a francia fősodratú médiumok döntő többsége. Szinte kivétel nélkül valamennyi ugyanazt szajkózza, mintegy egymásnak átadva a „stafétabotot”, sőt, szinte egymásra licitálva. Igen meglepő ez a gyakorlatilag közös, a magyar politikai orientációt *en bloc* elítélő álláspont, illetve az, hogy csak ritkán találkozunk olyan elemzéssel, amelyik a magyarországi politikai helyzetet szélesebb, többek között történelmi kontextusban, ok-okozati összefüggéseiben vizsgálná. Még a republikánus, gaulle-ista jobboldali napilapok is, mint a *Le Figaro*,³ legjobb esetben is csak semlegesen nyilatkoznak Magyarország soros elnökségével kapcsolatban. Ahhoz pedig, hogy kifejezetten pozitív véleményt olvassunk, egészen az olyan, szélsőjobboldaliként megbélyegzett médiumokig kell elmennünk, mint a *Valeurs actuelles*.⁴ Korántsem meglepő tehát, hogy a július 1-jével induló soros magyar elnökség elemzése is elsősorban ebből a francia zszurnalisztikai nyelvezetbe már alaposan beépült frázisokkal tarkított alapállásból táplálkozik.

Mindezek ismeretében mi sem „természetesebb” annál, hogy soros elnökségünk prioritásainak bemutatásából elsősorban a *Make Europe Great Again* szlogent emelték ki, azt egyértelműen „provokatívnak” és Donald Trump újraválasztása sürgetését hangsúlyozónak tartva.⁵ (Mindazonáltal itt röviden emlékezhetünk az Emmanuel Macron elnök által parafrázált *Make Our Planet Great Again* szlogenre,⁶ amelyet az Egyesült Államok párizsi egyezményből

² COUTURIER 2016.

³ ROVAN 2024.

⁴ RAFFRAY 2023.

⁵ CAZENAVE 2024.

⁶ Launch of the “Make Our Planet Great Again” platform 2017.

való 2017-es kilépése apropójából fogalmazott meg – ugyan ebben az esetben ironikus felhanggal.)

Az úton-útfélen „bajkeverőnek, populistának és Kremlin-barátnak”⁷ titulált miniszterelnökre koncentráló francia sajtó tehát már a soros elnökséget megelőzően megadja az alaphangot a magyar EU-s prioritásokat illetően (mindazonáltal azok érdemleges elemzése nélkül). A Brüsszel és Budapest közötti feszültségeket minduntalan kiemelő cikkek már július óta hat hónapos feszült hangulatot vetítenek elő.

A legerőteljesebb kritikák, bizonyára nem meglepő módon, Orbán Viktor „békemisszióját” érték. Ebben az esetben is hasonló értetlenséggel találjuk magunkat szemben a „diplomáciai körutat” elemző francia cikkekben,⁸ amelyek váltig azt hangsúlyozzák, hogy ebben az esetben is nyilvánvaló provokációról van szó, illetve hogy mindezzel a magyar miniszterelnök csupán „megerősíti, hogy Ukrajna helyzete nem tartozik a soros elnökség prioritásai közé”.⁹ Ezen igencsak erőteljes kritika tükrében még az is felmerülhet bennünk, hogy voltaképpen nem is a prioritások elemzésére összpontosul a figyelem, hanem leginkább talán arra, ami nem szerepel közöttük...

Szélsőjobboldali besorolás

A Patrióták Európáért frakció megalakulása óta a francia elemzők számára érzékelhetően leegyszerűsödött a helyzet: a Nemzeti Tömörülés elnökét élére választó új pártcsoporthozulás megkönnyíti ugyanis az azt alkotó pártok, így a Fidesz-KDNP szélsőjobboldali besorolását is.¹⁰ A legtöbb új frakcióval kapcsolatos cikk azonban rögvest minimalizálja is annak potenciális súlyát az Európai Parlamenten belül, mondván: az évtizedek óta gyakorlatban lévő *cordon sanitaire* nevet viselő üvegplafon majd úton-útfélen megakadályozza javaslataik érvényre jutását.

Mindezt azonban egyáltalán nem látszik megerősíteni az az egész Európát jellemző tendencia, amelyet elemzésünk horizontját mintegy kitágítva figyelhetünk meg. Az elmúlt években a szavazópolgárok választási preferenciái egyértelműen elmozdultak. Franciaországban a legutóbbi, július 7-én lezárult nemzetgyűlési választások a leadott szavazatok alapján a Nemzeti Tömörülést

⁷ SAUVAGE 2024.

⁸ JACQUÉ 2024.

⁹ WALLACE 2024.

¹⁰ BÉCEL 2024.

hozták ki első pártként, mintegy tizenegymillió vokssal. A néhány hete lezajlott német tartományi választásokon az AfD által elért siker, illetve a múlt hét vasárnapján megtartott és az FPÖ győzelmével záruló osztrák választások¹¹ is ezt az igencsak jobbra tolódó tendenciát látszanak igazolni.

A bevándorlás égető problémája kezelésének szüksége azonban nem csupán politikai pártállástól függ. Ezt láthattuk a néhány hete Németországban a határellenőrzés visszaállítását bevezető, Scholz kancellár által sürgetett és üdvözölt döntés esetében is.¹²

Ezen, a magyar soros elnökséget illető francia elemzések árnyalása már csak azért is indokolt volna, mert a legutóbbi választásokat kísérő felmérések igen világosan rámutatnak arra a tényre, hogy a franciák jelentős részét voltaképpen ugyanazok a problémák foglalkoztatják, mint amelyek a magyar politikai élet mozgatórugói. Az alig egy hónapja hivatalban lévő Barnier-kormány is ezeknek az elvárásoknak kíván elsősorban megfelelni. Michel Barnier kormányfő október 1-jei általános politikai beszédében elsősorban a vásárlóerő és a közszolgáltatások javítását, a kolosszális deficit visszaszorítását, a közbiztonság megerősítését és „a migrációs politika kielégítőbb ellenőrzését” emelte ki. A bevándorlás problematikájának előtérbe helyezése Barnier politikai koncepciójának mindig is az egyik alappillére volt. Fontosságát a konzervatív republikánus, a bevándorlás kérdését igencsak radikális és konkrét módszerekkel orvosolni kívánó Bruno Retailleau belügyminiszterre való kinevezése is hangsúlyozza.

A soros magyar elnökség által meghatározott elsődleges programpontként szereplő versenyképesség és a szeptember elején nyilvánosságra hozott Draghi-jelentés összecsengéseinek elemzése is érdekes lehetne, már amennyiben a fentiekben említett médiumok képesek, illetve hajlandók lennének a „kizárólag negatív képet visszatükröző szemüveget” félretéve a konvergenciákat is górcső alá venni. Mindezen konvergensenk tekinthető és alapvetően sürgető témák tükrében igencsak sajnálatosnak mondható, hogy a hangzatos, az esetek nagy többségében negatív jelzőkkel tarkított „elemzések” nemigen hatolnak a felszín alá. Az uniós soros elnökség – különösen egy ilyen (mint az előzőekben láthattuk) igen közről szemlélt ország, mint hazánk esetében – alaposabb, árnyaltabb politikai elemzéseket érdemelne... Ezeket azonban – legalábbis egyelőre – hiába keressük a francia sajtóban.

2024. október 3.

¹¹ SEIBT 2024.

¹² CONÉSA–JACQUÉ 2024.

Felhasznált irodalom

- BÉCEL, Rose-Amélie (2024): Patriotes pour l'Europe : quatre questions sur ce groupe politique du Parlement européen, présidé par Jordan Bardella. *Public Sénat*, 2024. július 10. Online: www.publicsenat.fr/actualites/politique/patriotes-pour-leurope-quatre-questions-sur-ce-groupe-politique-du-parlement-europeen-preside-par-jordan-bardella
- CAZENAVE, Fabien (2024): « Make Europe great again » : la Hongrie provoque en reprenant le slogan de Trump pour sa présidence. *Ouest-France*, 2024. június 19. Online: www.ouest-france.fr/europe/ue/make-europe-great-again-la-hongrie-provoque-en-reprenant-le-slogan-de-trump-pour-sa-presidence-1a65ab1e-2e42-11ef-b70d-a349109d0370
- CONÉSA, Elsa – JACQUÉ, Philippe (2024): L'Allemagne rétablit des contrôles à l'ensemble de ses frontières terrestres contre l'immigration irrégulière. *Le Monde*, 2024. szeptember 10. Online: www.lemonde.fr/international/article/2024/09/10/l-allemande-retablit-des-contrôles-a-l-ensemble-de-ses-frontieres-terrestres-contre-l-immigration-irreguliere_6310534_3210.html
- COUTURIER, Brice (2016): La démocratie, une démocratie d'apparence. *France Culture*, 2016. március 21. Online: www.radiofrance.fr/franceculture/podcasts/les-idees-claires/la-democratie-une-democratie-d-apparence-7034367
- FOESSEL, Michaël (2018): La « démocratie illibérale » n'existe pas. *AOC*, 2018. március 5. Online: <https://aoc.media/analyse/2018/03/05/ne-parlez-plus-de-democratie-illiberale/>
- Franceinfo–AFP (2024): La Hongrie présidente du Conseil de l'UE : quels sont les points de discorde entre Budapest et Bruxelles, qui font craindre six mois de tensions ? *Franceinfo*, 2024. július 1. Online: www.francetvinfo.fr/monde/europe/union-europeenne/la-hongrie-presidente-du-conseil-de-l-ue-quels-sont-les-points-de-discorde-entre-budapest-et-bruxelles-qui-font-craindre-six-mois-de-tensions_6637620.html
- GALOPIN, Alice – GOUPIL, Mathilde (2024): Discours de politique générale de Michel Barnier: fiscalité, sécurité, proportionnelle, retraites... Ce qu'il faut retenir des annonces du Premier ministre. *Franceinfo*, 2024. október 10. Online: www.francetvinfo.fr/politique/gouvernement-de-michel-barnier/fiscalite-securite-proportionnelle-retraites-ce-qu-il-faut-retenir-du-discours-de-politique-generale-de-michel-barnier_6812213.html
- JACQUÉ, Philippe (2024): La Hongrie, qui assure la présidence tournante de l'UE, rappelée à l'ordre après la tournée diplomatique de Viktor Orbán. *Le Monde*, 2024. július 11. Online: www.lemonde.fr/international/article/2024/07/11/a-bruxelles-la-presidence-hongroise-de-l-ue-rappee-a-l-ordre-pour-ses-initiatives-diplomatiques_6248741_3210.html
- La Rédaction (2022): La Hongrie, une « autocratie électorale » d'après le Parlement européen. *Vie publique*, 2022. szeptember 23. Online: www.vie-publique.fr/en-bref/286395-eurodeputes-la-hongrie-nest-plus-une-democratie-part-entiere
- Launch of the "Make Our Planet Great Again" platform (2017). *Élysée*, 2017. június 8. Online: www.elysee.fr/en/emmanuel-macron/2017/06/08/launch-of-the-make-our-planet-great-again-platform
- RAFFRAY, Méridée (2023): Les vertus du modèle Orbán. *Valeurs actuelles*, 2023. március 2. Online: www.valeursactuelles.com/clubvaleurs/monde/les-vertus-du-modele-orban
- ROVAN, Anne (2024): La Hongrie prend les commandes du Conseil de l'Union Européenne. *Le Figaro*, 2024. július 1. Online: www.lefigaro.fr/international/la-hongrie-prend-les-commandes-du-conseil-de-l-union-europeenne-20240630

- SAUVAGE, Grégoire (2024): Union européenne : que faut-il attendre de la présidence hongroise de Viktor Orbán ? *France 24*, 2024. június 26. Online: www.france24.com/fr/europe/20240626-union-europ%C3%A9enne-que-faut-il-attendre-de-la-pr%C3%A9sidence-hongroise-de-viktor-orban
- SEIBT, Sébastien (2024): Autriche : Herbert Kickl, ou le triomphe de l'extrême droite décomplexée. *France 24*, 2024. szeptember 30. Online: www.france24.com/fr/europe/20240930-autriche-herbert-kickl-ou-le-triomphe-de-l-extr%C3%Aame-droite-d%C3%A9complex%C3%A9e
- WALLACE, Nicholas (2024): Les ministres de l'UE reprochent à la présidence hongroise de minimiser l'importance de l'aide à l'Ukraine. *Euractiv*, 2024. szeptember 24. Online: www.euractiv.fr/section/politique/news/les-ministres-de-lue-reprochent-a-la-presidence-hongroise-de-minimiser-limportance-de-laide-a-lukraine/